

Sostiene Pereira

Francisco J. Díaz
de Castro

Sostiene Pereira és d'aquestes pel·lícules que s'han de rumiar per saber si a un li agrada i perquè. Almanco aquest ha estat el meu cas. Un desconfia, ja que és molt forta l'estirada de la novel·la d'Antonio Tabucchi sobre la qual es basa el guió, i més encara la presència abasagadora i gairebé en solitari d'aquest portent del cine que és Marcello Mastroianni. És evident que, tractant-se de llenguatges diferents, qualsevol intent de lectura que provi d'anar de la novel·la a la pel·lícula o a la inversa està encaminat al retret, perquè la càmera no pot suplir les paraules, de la mateixa manera que amb aquestes no n'hi ha prou per reflectir els mil i un matisos que pot generar l'expressió d'un rostre o una determinada seqüència fotogràfica. En fi, l'eterna discussió sobre el difícil matrimoni del bon cine i la bona literatura, com en el cas d'El cartero (y Pablo Neruda) a partir d'Skarmeta.

La crítica del film apareguda en un diari fa un parell de mesos es titulava, amb enginy fàcil, "Sostiene Mastroianni", i és cert a mitges, perquè també la música de l'eficaç Ennio Morricone subratlla i enfatitza molt bé certs moments d'alt lirisme i la fotografia de Blasco Giurato, tot i que una mica autocomplaent i un punt en excés contrastada, sap expressar en encertats enquadraments tot allò que el guió ha deixat fora. El guió, en fi, l'han organitzat Roberto Faenza, Sergio Veccio i el mateix Antonio Tabucchi des d'una història en la qual la recurrència amb què el metge repeteix "Afirma Pereira que..." és la clau narrativa d'un testimoni, que aparenta no estar segur del tot —i aquest és el millor aspecte—, sobre l'evolució psicològica i sentimental del protagonista.

No fa nosa la veu en off que contribueix a sintetitzar la història, tot i que de vegades és innecessària perquè l'esquema de l'acció és suficientment eloqüent: a la turbulenta Lisboa de 1938, el veterà periodista Pereira s'interessa, pel seu full cultural, per un jove aficionat a la literatura. Li encarrega necrolò-

giques anticipades que el jove realitza amb una apassionada càrrega ideològica inacceptable per un diari apolític en temps de feixisme. Ja saben. En realitat, l'al·lot està cercant voluntaris per defensar la República espanyola i tracta d'implantar-hi Pereira. Ho aconseguirà, finalment, pagant un preu molt alt.

Aquesta no és una pel·lícula testimonial ni política, sinó una pel·lícula de personatge. L'esquematisme ideològic és evident, encara que versemblant, i els matisos costumistes —el capellà, la policia, la vella Lisboa vella— una mica redundants: encara que tot espectador (almanco mentre compleix el seu rol com a tal) sol tendir a identificar-se amb el feble i amb les víctimes de la injustícia i de la violència —ja deia Machado (Antonio) que dels punys no neixen idees—, allò que acaba interessant-nos no és com sortirà Pereira de l'embull, cosa que fa amb un renouar una mica inversemblant, sinó de quina manera el model humà que encarna —no tots els portuguesos són Pessoa— aconsegueix apuntar-se a la costa avall de la mort per KO tècnic i donar el salt a la dignitat per damunt de la por, de la soledat, del desempar vital. El seu metge, un

simpàtic Daniel Auteuil, l'ajuda eficaçment amb el seu equilibri ideològic i la seva desdramatització d'allò desdramatitzable.

Sobre aquest esquema bàsic es desenvolupen altres temes que seria llarg debatre ara, però que sempre són a la palestra i que Tabucchi i Faenza sentencien a la seva manera: la literatura no podrà estar mai d'esquena a la política, tot i que li giri l'esquena; l'angoixa del temps destructor, inevitable, pot resoldre's en fuites cap endavant; el detall de les relacions humanes gairebé sempre ho és tot; no acabarem mai de conèixer-nos a nosaltres mateixos; la mort és una mala promesa; Lisboa és una meravella, etc., etc. Ben pensat, la pel·lícula val la pena perquè, amb Mastroianni pel mig, Faenza aconsegueix comunicar-nos l'apertura mental i la sensibilitat del seu Pereira i, sobre-

tot, el que crec que és el missatge darrer de Tabucchi, que mai és tard, ni tan sols quan un es troba perdut en els celatges de la mort, per apostar per la vida. ❖

